

Н. В. Лещук,
кандидат сільськогосподарських
наук
Український інститут експертизи
сортів рослин

УДК 635.521: 631.526.32.631.53.04

Економічні аспекти насінництва сортів салату посівного*

Розкрито сучасні проблеми насінництва салату посівного всіх різновидностей. Науково обґрунтована структура матеріальних витрат на вирощування насіння кожної різновидності зокрема. Підтверджена економічна доцільність ведення насінництва за вимогами сортової сертифікації.

Ключові слова:

салат посівний, насіння, сорт салату, урожайність, насінна продуктивність, ефективність економічна, оцінка біоенергетична, собівартість, рівень рентабельності.

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання нині вимагають одержання чистосортного насіння з високими посівними кондиціями (схожість, енергія проростання, життєздатність, сила росту, чистота, виповненість, величина, маса 1000 насінин). Актуальним є розроблення агротехнічних заходів, спрямованих на підвищення насінної продуктивності салату посівного. Вирощування салату посівного на насінневі цілі вимагає дотримання правил і здійснення заходів, спрямованих на підвищення продуктивності, сортових і посівних характеристик насіння [1]. До них належать: сівба оригінальним насінням або посівним матеріалом високих репродукцій, дотримання просторової ізоляції, сортові прополювання,

апробація насінницьких посівів, огляд насінницьких кущів перед цвітінням. Дотримання таких агротехнологічних заходів забезпечить економічну доцільність виробництва насіння салату посівного.

Методика і методи польових досліджень. Польові дослідження проводили на дослідному полі Ніжинського агротехнічного інституту Чернігівської області протягом 2005 – 2007 рр. за Методикою дослідної справи в овочівництві та баштанництві [2], Методикою польового дослідження за редакцією Доспехова [3] і Методикою проведення експертизи сортів салату посівного з визначення відмінності, однорідності і стабільності [4].

Об'єктом дослідження були онтогенетичні процеси форму-

вання потенціалу продуктивності та якості насіння сортів салату посівного залежно від агротехнологічних заходів (добір сорту, способи сівби, схема розміщення рослин, площа живлення, форма суцвіть), спрямованих на подолання матрикальної різноякісності насіння з метою підвищення його посівних кондицій. Достовірність отриманих результатів визначали статистичним методом (дисперсійний аналіз).

Результати досліджень. Вирощування сортів салату посівного на насінні цілі передбачає матеріальні витрати, структуру яких подано на рис. 1.

Найбільшу частку витрат на виробництво насіння салату посівного становить догляд за посівами і збирання, оплата праці та пально-мастильні матеріали, кількісні величини яких перебувають на рівні 15 – 26 %.

Економічна ефективність виробництва насіння салату посівного передбачала визначення важливих показників:

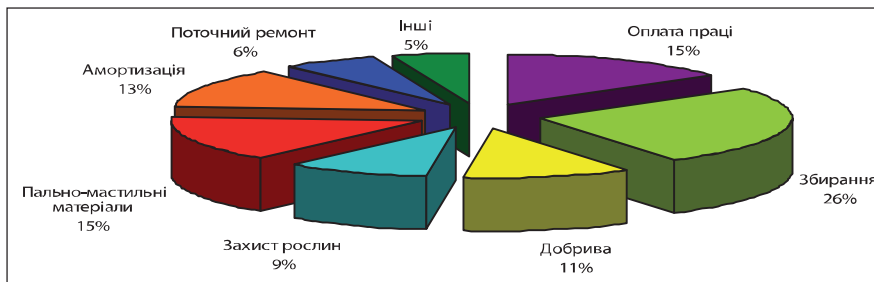

Рис. 1. Структура матеріальних витрат на вирощування насіння салату посівного

* Науковий консультант – академік НААН, доктор сільськогосподарських наук, професор О. Ю. Барабаш.

Таблиця

Економічна ефективність виробництва насіння сортів салату посівного, середнє за 2005 – 2007 рр.

Сорт	Урожайність, т/га	Вартість, грн./га	Собівартість, 1 т/грн.	Умовно чистий дохід, грн./га	Рівень рентабельності, %
Листковий					
Сніжинка	0,34	33320	53674	15071	161
Зорепад	0,42	41160	43450	22911	106
Головчастий					
Годар	0,28	27440	65175	9191	238
Смуглянка	0,36	35280	50692	17031	144
Римський					
Совський	0,35	34300	52140	16051	152
Стебловий					
Погонич	0,40	39200	45623	20951	116

вартості зібраного насіння з усієї площі, вартості одного кілограма насіння, умовно чистого прибутку та рівня рентабельності.

Вартість насіння визначали за ринковими цінами 2005 – 2007 рр. відповідно до його категорій. У таблиці наведено розрахунок економічних показників виробництва елітного насіння салату посівного всіх різновидностей.

Аналізом економічних показників виявлено, що виробництво насіння салату посівного досить трудомісткий процес за досить низьких показників його врожайності, які перебували на рівні 0,28 (сорт Годар) і 0,42 (сорт Зорепад) т/га. Вартість насіння була найвищою у сорту Зорепад, яка ста-

новила 41160 грн/га. Відповідно найменші розміри досліджуваного показника відмічено у сорту Годар – 27440 грн./га. Собівартість одного кілограма насіння була такою: 53,7 грн/кг (сорт Сніжинка); 43,5 (сорт Зорепад); 65,2 (сорт Годар); 50,7 (сорт Смуглянка); 52,1 (сорт Совський); 45,6 (сорт Погонич), за ціною реалізації 98 грн/кг. Важливим економічним показником є рівень рентабельності, який був найвищим у високоврожайних сортів салату посівного, величина його була більшою на 6 – 138%.

Біоенергетична оцінка виробництва насіння салату посівного мала свою структуру енергетичних витрат (рис. 2).

Коефіцієнт біоенергетичної

ефективності виробництва насіння салату посівного становив 1,2. Економічна ефективність і біоенергетична оцінка виробництва насіння салату посівного підтверджує доцільність вирощування сортів салату посівного на насінні цілі. Виробництво насіння салату посівного досить трудомісткий процес. У структурі витрат найбільша частка належала збиранню – 25 % для всіх різновидностей. Врожайність насіння салату посівного за різновидностями була такою: листковий – 0,34-0,43 т/га; головчастий – 0,28-0,36 т/га; римський – 0,35 т/га; стебловий – 0,40 т/га. Рівень рентабельності найвищим був у високоврожайних сортів салату посівного і знаходився у межах 106 – 238 %.

Висновки.

За результатами польових досліджень встановлено:

– Виробництво насіння салату посівного досить трудомісткий процес: у структурі витрат найбільшу питому вагу займає збирання – 25 % для всіх різновидностей.

– Урожайність насіння салату посівного за різновидностями була такою: листковий – 0,34-0,43 т/га; головчастий – 0,28-0,36 т/га; римський – 0,35 т/га; стебловий – 0,40 т/га.

– Собівартість одного кілограма насіння становила: 53,7 (сорт Сніжинка); 43,5 (сорт Зорепад); 65,2 (сорт Годар); 50,7 (сорт Смуглянка); 52,1 (сорт Совський); 45,6 грн. (сорт Погонич) за ціни реалізації 98 грн./кг.

– Найвищий рівень рентабельності відмічено у високоврожайних сортів салату, який знаходився у межах 106–238%.

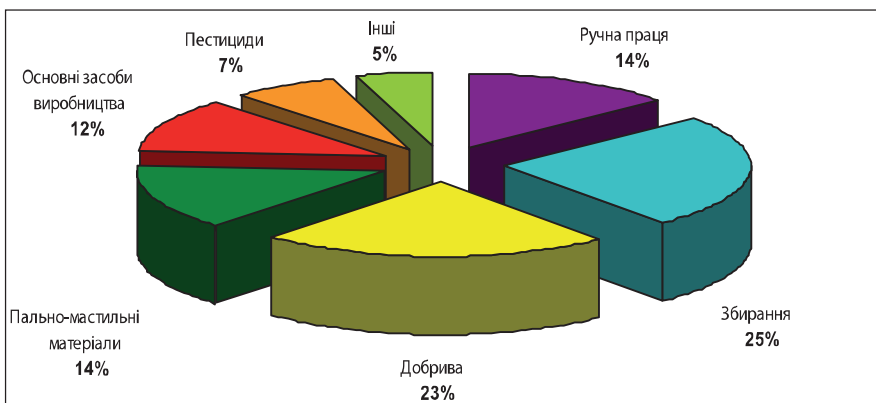

Рис.2. Структура енергетичних витрат на вирощування насіння салату посівного.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Довідник з насінництва овочевих і баштанних культур. // За ред. О. Я. Жук і В. П. Роєнка. – К: Аграрна наука, 2002. – 89 с.
2. Методика дослідної справи в овочівництві та баштанництві. / За редакцією Г. Л. Бондаренко, К. І. Яковенка. – Х.: Основа, 2001. – С. 11–19, С. 220, 223.
3. Доспехов, Б. А. Методика полевого опыта. / Б. А. Доспехов. – М.: Колос, 1965. – 422 с.
4. Лещук, Н. В. Методика проведення експертизи сортів салату посівного *Lactuca sativa* L. на відмінність, однорідність і стабільність. / Н. В. Лещук. / Охорона прав на сорти рослин: офіційний бюлетень. – К.: Алефа, 2007. – № 3, ч. 2. – С. 366–379.

РЕКЛАМА

Долинська державна сортодослідна станція.
Посіви сої

